

Bava Metzia (Mishnah 75a)

אָדָם לַחֲבִירוֹ — **A person may say to his fellow.** נִכְשׁ עִמִּי וְאֶנְכֶשׁ עִמָּךְ — **“Weed for me today and I will reciprocate and weed for you at some later date for your payment,** עָדוֹר עִמִּי — **or, “Dig for me and I will dig for you for your payment.”** וְאֶעְדוֹר עִמָּךְ — **or, “You weed for me and I will dig for you for your payment,”** עָדוֹר עִמִּי וְאֶנְכֶשׁ עִמָּךְ — **or “You dig for me and I will weed for you for your payment.”** [75b] כָּל יְמֵי גְרִיד אֶחָד — **All the days of the dry season are considered one and the same.** כָּל יְמֵי רִבְעָה אֶחָד — **All the days of the rainy season are considered one and the same.**

— **One may not say to [someone else],** חָרוֹשׁ עִמִּי בְּגָרִיד — **“Plow with me during the dry season and I will reciprocate and plow with you during the rainy season.”**

נכש עמי ואנכש עמך

שלחן ערוך (יורה דעה קס, ט) - לא יעשה מלאכה לחבירו על מנת שחבירו יעשה עמו אחר כך מלאכה שהיא יותר כבדה, ואפילו לעשות עמו אותה מלאכה עצמה אסור אם הוא בזמן שהיא יותר כבדה כגון שזה מנכש עמו בגריד וזה מנכש עמו ברביעה.

דעת סופרים (סק"נ) - אף שאפשר שכשיחזור וינכש עמו ישווה הניכוש יותר אפילו הכי מותר דהוי כמו הלואת סאה בסאה דמותר אם בשעת הלואה יש ללוה כעין מה שלוה והכא נמי חשיב יש לו כיון שמשכיר גופו להיות פועל וגופו ברשותו.

נכש עמי ואעדור לך

ספר התרומות (מו, ה, ז) - וכן אסור ללוות סאה שעורים בסאה דוחן אף על פי שהן בשער אחד ואף על פי שיש לו דוחן, וכן פסק הראב"ד ז"ל, וראיתו ממתניתין דקתני לא יאמר אדם לחברו נכש עמי ואעדור עמך, שהרי נכוש ועדור כמי שיש לו הן והם עכשיו בשער אחד ואפילו הכי אסור כיון שהן שתי מלאכות ופעמים שאינן שוות ואסור, ע"כ.

פרישה (קס, כא) - הטעם דהא לא התירו לו כשיש לו סאה אלא משום דאינו דרך רבית דהא לא נותן לו אלא מה שלוה לו וכשיעורו, מה שאין כן בלוה לו חיטין ומחזיר לו דוחן.

שלחן ערוך הרב (סעיף ל) - שלא התירו בכל אלה אלא בדרך מקח וממכר ולא בהלוואה מפורשת בשני מיני פירות.

ברית יהודה (יא, סק"א) - מדברי שאר הפוסקים נראה דלא סבירא להו כהראב"ד שדין מלאכה הוא משום סאה בסאה... ואפשר שלכן גם שינה כאן מלשון הטור ולא אסר אלא מלאכה כבדה בודאי, והטעם משום שבשכירות פועל לעולם מתחייב בשכר המלאכה ולא במלאכה אחרת ולכן לא שייך כאן משום סאה בסאה דהוי כעשאו דמים, מיהו במלאכה כבדה יש רבית או משום עצם המלאכה או שיש הפרש בשכר המלאכה.

נתיבות שלום (עמ' צט) - מריהטת הדברים [של ש"ע] משמע לכאורה דאין לאסור אלא בידוע שהמלאכה השניה יותר כבדה. וצריך עיון שלא העתיק לשון רש"י והטור דמשמע שבכל גווני אסור משום שפעמים שזו קשה מזו, וכן לא פסק את הראב"ד הנוקט שאפילו בעבודות אשר טורחן שוה מכל מקום חיישין שמחיר העבודה יתיקר.

כל ימי גריד אחד

רש"י - לא דקדקו בדבר לחוש שמא יום אחד יהא ארוך מחבירו או קשה מחבירו אלא מותר לומר עדור עמי היום זה של גריד ואעדור עמך ביום פלוני.

מרדכי - כי האי גונא לא גזרו אפילו כל ימי הגריד שאין הדבר שוה ומותר לומר חרוש עמי בגריד ביום אחד קצר ואני עמך ביום ארוך.

שלחן ערוך הרב (סעיף ו) - יש רבית במלאכה כגון לומר לחבירו עשה עמי מלאכה כבידה מזו או עשה עמי יום קצר ואני אעשה עמך יום ארוך ממנו.

משפט הרבית (ב, סק"ג) - צ"ל בדעת הרב כיון דשכרם שוה בין יום קצר בין יום ארוך מותר וכאן דאינו מקפיד שיעבוד עמו אותו יום ארוך דוקא הרי זה מותר ובהא איירי המשנה, אבל אם מקפיד שיעבוד עמו דוקא יום ארוך כגון שהתנה עמו ליום ארוך כיון דאחשביה הרי זה אסור.

ברית יהודה (יא, סק"ג) - כשיש הפרש בשכר נראה דלכולי עלמא הוי כעשה עמי מלאכה השוה דינר ואני אעשה עמך בשתיים. [וכן כתב תורת רבית (יד, סקנ"ה) ונתיבות שלום (עמ' צט), אבל עי' דעת סופרים סק"נ].

שני פועלים

משפט הרבית (ב, סק"ג) - בב' מלמדים או ב' פועלים שאסורים להחליף עבודתם בתנאי שיחזור ויעבוד בשבילו בזמן הקשה יותר, שזה דומה לנכש עמי בגריד ואנכש עמך ברביעה, וכי אם יצטרך לעבוד יותר שעות ממה שעבד המלמד הא' אצלו אסור.

ואם עבודתם שוה אבל משכורת מלמד ב' הוא יותר ממלמד הא' מותר שהרי בעצם מלאכתו הוא שוה למלאכת מלמד הא' ולא מצינו איסור בפוסקים בנכש עמי ואנכש עמך שיהא אסור אם אחד מקבל עבורו יותר. [ועי' תורת הרבית (ספי"ד)].

ברית יהודה (יא, סק"ו) - ונסתפקתי בשני עובדים העושים אותה מלאכה ואותן שעות אלא ששכרו של אחד מהם גבוה יותר משל חברו אם מותר האחד לומר לחברו עבוד במקומי היום ואני אעבוד במקומך למחר.

היתרים

פרישה (קס, יד) - אם עושה מלאכה אחרת מיד דליכא אגר נטר ליה אפילו במלאכה כבידה יותר מותר. תורת רבית (יד, סקנ"ו) - כל האיסור באופנים דלהלן הוא דווקא שמתנים שיחזיר לחבירו בעבודה לאחר זמן, אבל להתנות שיעבוד חבירו אצלו והוא יעבוד אצל חבירו במקביל באותו זמן ואפילו לא ממש מקביל אלא שיתחיל לעבוד אצל חבירו לפני שחבירו גמר לעבוד אצלו מותר אף אם העבודה יותר קשה.

שו"ת חתם סופר (יורה דעה סימן קלה) - והנה קבל זה עליו עול גדול ותשלומין הרבה מהלנת האורחים שהרי משלם הריבית לצורך בנין בית הלינה ולעומת זה יקבלו אחרים עליהם עול פרנסת אכילתם והוה רק כשותפין שהתנו שמור לי היום ואשמור לך למחר עדור אתה ואני אנכש וכדומה דלא שייך בזה רבית כלל. [עי' ברית יהודה (יא, ססק"א)].

משפט הרבית (ב, ב) - כל זה דוקא כשהתחייבו זה לזה, אבל אם הם ב' שכינים או קרובים ששומרים את הילדים בלי שום התחייבות לחזרה, והיינו ששומרים הילדים פעמים הרבה ואינם מתנים שתחזור ותשמור לה ילדיה אלא טובה בעלמא הוא שעושין זה לזה, בכי האי גונא מותר לחזור ולשמור אף בזמנים קשים יותר או ילדים יותר כיון שהיה בלי שום התחייבות.

קיצור דיני רבית המצויים (ח, ד) - מצוי מאוד שני חברים שכל אחד צריך עזרה במלאכה כגון בבניית סוכה או לשמור על הילדים... ונראה שאם מתחילה מסכימים השנים שכל אחד יעזור לחבירו ורק אחר כך מחליטים ביניהם מי יעשה ביום הראשון ומי ביום השני בכי האי גונא אין שום חשש רבית... ולא אסור במשנה אלא במי שצריך עכשיו עזרה ומבקש חבירו שיעזור לו היום.

Baby sitters for Rosh HaShanah:

If they don't specify which one is going to be first when they agree, you have the hetter of Kitzur Dinei Ribbis.

Carpools

If they are in the same carpool, they are partners and you have the Chasam Sofer.

If they are in different carpools, they can do the harder one (or even extra days) first and you have the Kitzur Dinei

Ribbis.

If they are not makpid to always make it up, you have Mishpat HaRibbis.

Trading apartments

If it's at the same time, it's certainly okay.

If it's not the same time, Mishnas Ribbis (19:5) says to make the first rental a payment in advance for the second.